

⊗ А има ли ограда између божје воље и говоре, или
ли га икада? Да ли је римски император или римски
папа или вођа државе могао вољу божју да ли
28 ~~познала божју вољу...~~ Преглед

0 ~~Видео у глави трају мисли, а~~
~~забрањено да се пише, већ~~
~~држе моје је мој~~
~~забрањено да се пише, већ~~
најбољи духови његове земље, тешка срца каже: »Умро је
мој свет. Немам више зашто да пишем.« А оно што је дошло
после дотукло га је. После Чапекове смрти, која за духовну
Чехословачку значи губитак који се може упоредити с тери-
торијалним губицима државе, сви они који се у његовој отац-
бини нису изневерили, ни данас, својим истинама осећају се
— према речима Ф. Пероутке — као војници који су се пову-
кли у последњи ров.

Јован Кршић

126/5
Др. Човић 2/5
Један тихи монолог Владике Рада

Рим, горња галерија Колосеума,
априла, 1851

La
... Са ове страхотне грађевине видим далеко, као са мога
крша. Видим сву Римску Кампању, и назирем, тамо на западу,
Тиренско море. Гле, на каквом меланхоличном и једноликом
тлу се родила највећа империја света, развијали ~~најлепши~~ ~~мушки~~ ~~карактери~~, ~~цветала~~ ~~савршена~~ ~~уметност~~, и имао се читав ~~сој~~ ~~гениалних~~ ~~људи~~ који безмало потврдише псаламску реч:
да су људи скоро као богови... Али, на свему крв. Не само
на делима императора, него и на делима папа, и на делима
уметничким. Уметницима су давали материјал и новац, па и
идеје, окрутни великаши и често и крваве руке... Овде, у
Риму, где је историја остварила велике победе у религији,
држави, друштву и уметности, видим јасније но игде што сам,
да је владарско стварање сарадња са вољом божјом, ~~коју~~
~~смртни човек тешко чита, да је владање или величина, или није~~
~~влдање...~~ Како дакле владати? Не само Римљани, сав свет
захтева у владару моћ и силу, и сав свет говори: неко мора
заповедати. Па зашто је онда тако тешко ~~наповедати~~ ~~и водити~~?
Зато што одлука и заповест нису исто. Како то да нису? Не
питај то ја, јер ја знам да нису, питају то људи. ~~Заповест~~
~~је само делимично и само покушајно извршење одлуке. А~~
~~одлука је више него и идеја, она је ударац у крму воље божје.~~
~~Да ли ударац склада са божјом вољом, да ли ударац немоћи~~
~~и ограничености човека? Како дакле одлучити одлуку од од-~~
~~лука? Заповест је у карактеру старешине, одлука је изнад~~
~~његове људске мисли. Ето зато, због страхоте и величанства~~
~~владарских одлука, мислим да сам дошао за господара по во-~~
~~љи божјој. Све Словенство признаје да ми је снага песничка~~
~~дата по милости божјој, а зашто не и снага владара? Нисам~~
~~по свом разбору узео владичанство, него против њега. Нисам~~

Vse
Тужно
трага
уараван
V3507

⊗ ~~Корн~~ ~~подробен~~ ~~скоро~~ ~~натурни~~ ~~природан~~ ~~рад~~. ~~Владарско~~
~~стварање у држави и народу треба да је~~

покаже рачун за овај Колосеум! Више крви него дуката! Шта је дивних грађевина овде у Риму, и колико узиданих сенки. Папе су искорењивале читаве породице, да им узму имање, да зидају базилике, да подижу дивна степеништа, водоскоке, водоводе, путеве, радионице уметничке, књижнице. А уметнике су силили на рад као робове, то ми с поносом рече данас онај фратар, и с поносом набрајаше шта су све посвршавали ^{тим} уметници ^{пројекат} краткога века. Сликар Рафаел је живео само 38 година, а он данас у оној грдосији од Ватикана покрива више места, и знатнији је безмало од свих папа заједно. Одведе ме ~~исти~~ фратар пред слику на којој је приказан папа Сикст IV у акту оснивања чувене библиотеке. Величанствено. Али исти тај папа послао је био у Фиренцу чак и једног кардинала, да убију Лоренца деи Медичи. Из политичких разлога. Али и тај Медичи је оснивао библиотеку и живео за науку и уметност... Све се меша. Неправда, суровост, претворство, лаж, и заједно с тим свети пламен стварања, ето човек, ето творац! Бог један нека се смилује творцима, јер их он један и разуме... Ено у ~~мојој~~ Црној Гори, онај Шћепан мали, онај лажни цар и лажни човек, знао је владати и стварати. У тој моћи његовој, знам, јер сам га проучавао и писао, било је памети, снаге, и лажи, заједно. Како се мешају у човеку енергије духа и анархија морала! Дао је Шћепан убити човека зато што је чибуком ударио брата. Ред и морал повећавао, себе унижавао, жртве узимао. И народ га волео и слушао... Како треба владати? Ко треба да будем, Господе Боже? Не говори ли народ црногорски исто, о мени и Шћепану: Окрутан, али правичан. Ја, и Шћепан мали. Он се у лажи одмарао од истинџа. А мене је борба за истине тако уморила, да ме боле не само груди, него и песничка крила... Све се меша. И сви мешамо. Ево ја се овде смејем празноверицама по католичким црквама; а нисам ли и ја, кад ми оно болесни архимандрит острошки посла капу да се над њом молим Богу за његово здравље, нисам ли, или читао молитву и лагао себе, или не читао молитву, а утврђивао архимандрита у празноверју. А заиста сам читао молитве болним Херцеговцима и Босанцима који су баш црногорског Владику тражили и до њега пешачили, читао сам, јер ми је то годило као Србину, и требало као владару... Све се меша.

Као у природи, ништа не може да се издвоји, обустави, поништи, може само да се преображава. Тако и у човеку, и најбољем, и у свецу, ~~а камо ли у владару~~, све дејствује, само, срећом, све се и преображава. Рим ми то показује на сваком кораку. Ето, гледам ~~вет~~ по који пут овај Колосеум. То је и рушевина и целина. Сав је затегнут и снажан; једнако му

ископавају нове делове; смрт му не прети безобличјем. Поједини делови се изнова везују, изломљене линије се стежу, грађевина се једнако преображава... Смрт и живот су у овом граду упоредо на послу. Тако лепо се гледа из живота у смрт, и из смрти у живот, и види се где шта треба поправити, и, рекао бих, овде, у Риму, и поправља се, поправља се преображавањем. Нигде нисам боље познао да је смрт оно што сам и сам у своме тестаменту написао: надживљавање и преображење. Да сам здравији, ко зна како би ме Рим још преобразио. Овако... Па ипак, Рим тај прикова мене, који ~~заиста~~ нисам поклоник икона, прикова ме за једну икону. Нашалио сам се. Није то икона, него огромно, генијално сликарско дело онога Рафаела који, ко зна којим све грозним путевима твораштва и остварења, постаде величанство у цркви, у музејима, у државама, у свету, у небу. Слика његова за коју се везах, везује земљу и небо, и порука је човеку са бесмртном душом... На Тамо у Помпејима, видео сам да има живота под земљом. А читао сам о грчком филозофу који се бацио у ждрело вулкана да би се спојио са вечно творачком ватром земље. На Рафаеловом платну Преображење Христово видео сам оно друго, видео сам како човек одлази од земље. Диже се к небу Христос-човек, не као анђео, и с помоћу крила, него као човек кога само глава и чело носе горе, мисао једна га вуче у висине где ће се одморити од сршеног задатка... И отпутоваћу, а нећу се сит нагледати лика преображенога Христа, мирног човечја лика на којем пише да је задатак довршен. Пред тим платном осетио сам пун духовни мир. Мир над животом мојим и владара и песника. Чим одем од слике, распињу ме још бриге, хтео бих још да стварам, као песник и владар. Кад се вратим слици, осећам да је доста... Је ли доста? Спевео сам песму мисли, проклео сам Омер-пашу, написао сам тестамент Богу... Мисао, Турчин, Бог... Све се меша... Али ја се преображавам. Дижем се од земље. Има преображења, има бесмртности...

Исидора Секулић

